

Criminaliteit in Stavoren.

Verreweg de meeste strafzaken werden destijds door het Hof van Friesland te Leeuwarden behandeld. In enkele gevallen werden lichte zaken door het Nedergerecht afgedaan maar soms werden zaken “in hoger beroep” doorgeschoven naar het Hof. De aanklacht, de getuigenverklaringen, het vonnis en alle bijkomende zaken werden netjes beschreven en dankzij deze beschrijvingen kunnen wij thans het gedrag van onze voorouders reconstrueren. In de uittreksels uit de bijlagen van de criminele sententies vanaf 1700 van het Hof van Friesland bevinden zich diverse personen uit Stavoren. De uittreksels over deze personen zijn hieronder in alfabetische volgorde en op de voornaam uitgewerkt met vermelding van het aktenummer en de datum (dag-maand-jaar).

- Aack (Auk) Pieters, geboren in Stavoren, opgevoed in het weeshuis, werd in februari 1763 meid bij burgemeester F. Domna en Sibbeltje Tietes. Ze heeft hen geregeld bestolen: geld, zilveren lepels, knoppen enz. Uitspraak: streng geselen, brandmerken en 5 jaar gevangenis. 184-30-06-1764.
- Aalk Annes heeft kleren gestolen. Uitspraak: 2 jaar gevangenis. 173-04-09-1760.
- Age Jotjes, 68 jaar oud, had de patriotten uitgescholden. Uitspraak: wegens excessen 28 goudgulden boete. De boete plus kosten binnen 14 dagen te betalen. Anders werd hij voor een jaar verbannen. 378-02-11-1799.
- Anne Jacobs, 19 jaar oud, wordt beschuldigd van het stelen van lood. Hij ontkent en wordt ontslagen van rechtsvervolging. 347-05-04-1799.
- Antie Ykes krijgt wegens excessen 2 jaar gevangenisstraf.-20-12-1740.
- Antje Tjallings, 32 jaar, heeft bij Hendrik Kuiper, waar niemand thuis was, o.a. 4 zilveren lepels gestolen. Uitspraak: streng geseld en 2 jaar gevangenisstraf. 385-19-02-1800.
- Ate Jans wordt beschuldigd van het stelen van een loden bak uit het sterfhuis van Jan Pieters Zijlstra. Hij ontkent en wordt ontslagen van.... 461-08-03-1808.
- Hendrik Bijkerk, 52 jaar, heeft een paar paaltjes van de zeedijk gestolen. Uitspraak: 8 dagen op water en brood. 372-29-01-1799.
- Bouwe Epkes, 65/66 jaar heeft van verscheidene mensen gestolen, o.a. van secretaris Pieter Velsen, Mootske Johannes, Sible Sietses, Jan Nannes, Jan Elzinga en Christiaan Jans. Uitspraak: 5 jaar. 378-24-10-1799.
- Claas Cornelis, 33 jaar, heeft van Jan Durks te Warns 2 weiten kippen gestolen. Uitspraak: 1 jaar verbannen. 482-04-05-1810.
- Cornelis Feikes, 48 jaar, bij vonnis van 8-9-1803 veroordeeld tot 8 dagen op water en brood heeft nu een “Goatling” gestolen en naar de bank van lening te Stavoren gebracht. Uitspraak: ¼ jaar gevangenis. 424-17-04-1804.
- Dirk Michiels heeft geld gestolen uit de winkellade van Sybrandus Cramer. Een gedeelte heeft hij in de tuin van Melchior Cramer begraven. Dirk zei, “dat hij Rooms was, welke te Stavoren zeer gering zijn”. Hij heeft het dus uit armoe gedaan. 250-11-02-1783.
- Douwe Johannes, 28 jaar heeft, samen met Jan Hendriks en Johannes Jans spullen uit een schip gestolen: 7 hemden, 3 hullen, 2 mutsen en een linnen kleed. Uitspraak: 2 jaar. 396-10-06-1801.
- Eelckjen Foppes werd wegens excessen op 4-4-1696 geseld en kreeg 5 jaar. Ze heeft weer gestolen en gebedeld en wordt opnieuw geseld en krijgt 3 jaar. 18-09-07-1707.
- Eelk Uilkes, 15 jaar, heeft op 13-2-1788 een stuk “rokkestreep” gestolen uit de winkel van Tymen Juriens en Grietje Klazes Hilverda en dat voor f2 verkocht. Uitspraak: ½ jaar. 276-20-02-1788.
- Gerke Uilkes, 42 jaar, zeilmakersknecht heeft van mr. J.A. Lootsma 2 stukken zeildoek gestolen. Uitspraak: 2 jaar verbannen. 388-27-05-1800.
- Grietje Allerts moest van de Gereformeerde diakenen op Jantje Martens passen. Ze wordt beschuldigd van diefstal, maar ontslagen van..... 104-09-05-1739.

- Grietje Piers, 25 jaar, meid bij schoolmeester Jan Cuperus. Op een donderdagmorgen om 5 uur, toen ze nog op bed lagen, heeft een matroos Tjebbe spullen in de kelder had gezet. In de loop van de ochtend haalde hij de spullen op en gaf Grietje een “goatling”. Uitspraak: ontslagen. 265-15-02-1786.
- Greult Scholtes heeft met zijn vader Scholte Greults op een kofschip gevaren. Bij Schilkampen hebben ze 2 nieuwe zeilen gestolen en uit de sloot 2 nieuwe fuiken en uit een watermolen onder Hempens 4 nieuwe witte zeilen. Uitspraak: 1 jaar verbannen. 239-18-04-1770.
- Goyk Jelles, de vrouw van Heere Tjammes had spullen bij iemand anders van de bleek gestolen, maar direct weer teruggegeven. Uitspraak: wegens “sinneloosheit” ontslagen en naar Staveren teruggebracht. 131-13-09-1746.
- Haije Martens Haijma, 63 jaar, heeft op de morgen van 13-2-1796, tussen 3 en 4 uur burgers uit hun bed geklopt en van hen goederen te leen gevraagd. Toen de executeur hem vroeg, wat dit moest betekenen zei hij: “dat het geen kwaad konde, de Prins die kwam, de Pruis was nabij, dat de vlag op de toren moest”. Uitspraak: ½ jaar. 346-01-03-1796.
- Hans Pieters, 13 jaar, en zijn broertje Sipke, 9 jaar, hebben op donderdag 28-9-1769 ’s morgens om 6.30 uur een loden pijp gestolen bij het huis van Jolle Nolkes. Uitspraak: 3 dagen op water en brood. Hans is op 27-7-1755 gedoopt en Sipke op 7-11-1759. Beide als kinderen van Pieter Herings en Klaasjen Handses. Hans heeft later weer gestolen en kreeg toen een jaar. 214-10-07-1772.
- Hark Pieters, de vrouw van Harmen ter Heer, schoenmaker te Staveren, hij 41 jaar en zij 39 jaar, heeft met haar zoon Jan in de nacht van 24 op 25 maart 5 ruggen zoolleer gestolen uit de lijnbaan van Thomas Ages Oudewagen. Uitspraak: beide streng gezeseld en 3 jaar. 186-27-04-1765.
- Hittie Nannings heeft al eens te Staveren in het hondengat gezeten en kreeg op 13-4-1769 één jaar voor het stelen van een koperen ketel. Zij wordt nu weer verdacht van diefstal. Uitspraak: ontslagen van 211-03-12-1771.
- Jan Jelles Hollander, molenaar te Staveren krijgt 500 goudgulden boete en moet zitten tot hij betaald heeft. 140-22-01-1750.
- Jacob Floris, 14 jaar, zoon van Jel Wytseys, wed. Floris Jacobs, heeft samen met Jel Wytseys gestolen. Jel stond in Staveren slecht aangeschreven. Uitspraak: streng gezeseld en 3 jaar. 283-18-09-1788.
- Jan Frederiks, 17 jaar, heeft zijn baas, beurtschipper Jelle Baukes, die van Staveren op Amsterdam voer, bestolen. Uitspraak: 3 jaar. 66-09-05-1722.
- Jan Hendriks, 30 jaar, kreeg op 10-6-1801 drie jaar voor diefstal. Heeft nu weer gestolen. Uitspraak: 14 dagen op water en brood. Zie ook: 396-10-06-1801, Johannes Jans. 431-17-01-1805.
- Jan Stoffels, 50 jaar en getrouwd met Antje Tyleman, wordt verdacht zijn schipper te hebben bestolen. Hij ontkent en wordt ontslagen van... 377-13-07-1799 en 392-09-02-1800
- Jan Wilkes, 22 jaar en broer van Albert Wilkes, heeft gestolen bij Sipke van Sinderen smid te Staveren. Uitspraak: hij wordt 3 jaar uit Friesland verbannen. 433-22-05-1805.
- Johannes Jans, 21 jaar, heeft met Jan Hendriks en Douwe Jans spullen uit een schip gestolen. Uitspraak: 1 jaar. 396-10-06-1801.
- Jurjen Andries heeft hout gestolen van oud burgemeester Douwe Cramer. Uitspraak: 1 jaar. 217-22-04-1773.
- Jurjen Hermanides, 32 jaar en smid te Staveren, heeft 3 weiten kippen gestolen van Jan Hendriks. Uitspraak: 1 jaar verbannen. 482-04-05-1810.
- Jurjen Sjoukes, 31 jaar heeft een schaap gestolen van Jan Ypes Visser en daarna geslacht. Uitspraak: streng gezeseld en 3 jaar. 276-02-02-1788.
- Klaas Cornelis, 18 jaar, heeft 2 weiten kippen van Dirk Jans gestolen. Uitspraak: 1 jaar verbannen. 482-04-05-1810.

- Lieuwe Jans, 18 jaar jonge meid, heeft uit de winkel van Sibbeltje Hiddes, wed. Reinier Pieters, 15½ el zwart Casimir en een stuk blauw broek gestreept van 30 el gestolen. Uitspraak: streng gezeseld en 5 jaar verbannen. 153-03-06-1807.
- Lysbet Jans, 17 jaar, heeft boontjes van Jelle Baukes gestolen en verkocht voor 16 stuivers. Uitspraak: 14 dagen op water en brood. 347-05-04-1790.
- Nol Wiegers, 16 jaar, uit Staveren, geboren te Woudsend, heeft lood gestolen. Uitspraak: streng gezeseld. 450-10-02-1807.
- Piebe Gooytse, 70 jaar, heeft 2 ijzeren beugels van de stadsbruggen gebroken. Uitspraak: ½ jaar. 443-13-05-1806.
- Pieter Piers, 20 jaar, heeft met Anne Jacobs een loden pijp van het pakhuis van Jan van den Brink gestolen en verkocht. Uitspraak: 1 jaar. 347-05-04-1796.
- Pieter Johannes, 17 jaar, wordt verdacht van diefstal. Uitspraak: ontslagen van... 376-10-07-1799.
- Pieter Nannings heeft bij meerdere mensen gestolen en de spullen weer verkocht. Uitspraak: Streng gezeseld en 3 jaar. Zijn vrouw Ymk Suurds verkocht het meeste. Uit armoede. 00?-18-03-1752
- Reinder Jans heeft overal rondgezworven en zich onder verschillende namen uitgegeven voor stoelenmatter, ketelsmid, kwakzalver en Zwarte Piet. Uitspraak: streng gezeseld en 3 jaar. 200-15-04-1769.
- Reinder Olofs, molenaar te Staveren heeft in het voorjaar van 1699 als schipper op de “Drie Zeylmakers” op de beurs van Amsterdam vracht voor Nantes geladen. Jan Bunnings is hem met een leeg schip achterna gevaren en heeft op zee de vracht overgenomen. Reinder heeft zijn schip in de grond geboord en tegen de eigenaar gezegd dat het vergaan was. Uitspraak: veroordeeld tot de galg. 7-19-11-1701.
- Rink Wouters wordt beschuldigt van stelen bij Lysbet Jans, waar ze vaak kwam. Ze ontkent en wordt ontslagen van... 163-30-11-1757.
- Sennep Johannes, 64 jaar, heeft het “in de kant gezet” tegen de executeur Jouke Hilverda en zijn adsistent Rinse Ennes voor skobbejak uitgescholden. Uitspraak: ½ verbannen. 307-10-03-1790.
- Sipke Pieters, 37 jaar, heeft op 10-08-1796 “Oranje boven” en meer Oranje liedjes gezongen ten huize van Jan Gerrits Visser. Het was tijdens het loten om de visserij. Getuigen verklaarden, dat hij dronken was. Straf.... 350-05-10-1796.
- Jacob Hermanus Sweed man van Ludger Johannes Postma, 32 jaar, is op vrijdag 1-8-1783 met het beurtschip van Amsterdam gekomen en heeft van de schipper gouden knopen gestolen. Uitspraak: streng gezeseld en 3 jaar. 256-01-05-1784.
- Tjaltje Stoffels heeft woensdag 29-10-1766 een “healsliten” koperen ketel gestolen en voor 44 stuivers verkocht. Uitspraak: 2 jaar. 192-14-11-1766.
- Tjeerd Goytse wordt voor 1 jaar verbannen. ... -26-10-1756.
- Antje Tyleman is met haar dochter in Amsterdam aan boord gegaan bij Jan Stoffels uit Staveren die als knecht voer bij Haitse Wybes en kort te voren in Leiden was gestorven. Ze zou van zijn nagelaten bezittingen hebben gestolen. Ze ontkent. Uitspraak: ontslagen van.. 376-20-07-1799.
- Yeke Tieerds, 15 jaar, zoon van Tieerd Yekes en Aet Hayttes van Staveren, heeft als knecht gevaren bij kofschipper Jan Berents van Balk. Toen hij zich op dinsdag 15-12-1705 aan het aankleden was, kwam Claas Rinties en vroeg of hij wat rogge uit het schip mocht hebben. Yeke gaf hem een zak vol. Yeke werd streng gezeseld en Claas werd ontslagen van..... 015-23-01-1706 en 015-11-05-1706.
- Ymk Suurds moet wegens excessen 14 dagen op water en brood. 163-30-11-1757.
- Ymk Suurds heeft spullen verkocht, die haar man Pyter Nannings heeft gestolen. Uitspraak: 1 jaar. ... -26-10-1751.

- Ymk Suurds kwam regelmatig bij Lysbet Jans en daar werd wel eens een borreltje genuttigd, maar ze heeft niet gestolen. Uitspraak: ontslagen van..... 146-16-03-1752.

Zo ziet u hoe het kan vergaan en hoe streng de straffen soms waren in verhouding tot het vergrijp.

Wilt u in het Tresoar te Leeuwarden een van deze akten inzien dan kunt u dat als volgt aanvragen:
Hof van Friesland, Toegang 4, Bijlagen criminele sententies, portefeuillenummer ...
Opgeven 4 groepen cijfers; de eerste voor het portefeuillenummer en de volgende 3 voor de datum.
Citeren als: Tresoar, Archief van het Hof van Friesland, bijlagen criminele sententies,
nummer en datum.